

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. julija 1893.

Politiški oddelek.

Razdelitev okrajev po narodnostih.

IV.

Zadnjikrat smo rekli, da naši poslanci lahko z dobro vestjo glasujejo za trutnovsko predlogo. To se pa vendar ne sme tako razumeti, kakor da bi mi mislili, da slovenski poslanci naj glasujejo za trutnovsko predlogo, bodi kakeršna koli. Lahko se pripeti, da se predloži v taki obliki zboru, da bi nam Slovencem nič koristiti ne mogla, Čehom bi pa tudi ne bila po volji. Celo bati se je, da se kaj takega zgodi.

V nekaterih konservativnih krogih imajo pomisleke proti temu, da bi se za vse dežele proglasilo načelo, da vlada lahko proti volji deželnega zbora, ali pa brez njegovega mnenja razdeljuje okraje. Posebno Poljaki in pa Tirolci nikakor niso prav za tako premembo zakona. Prvi se boje, da bi potem kdaj katera vlada utegnila to uporabiti v Galiciji Rusinom v korist, poslednji se pa boje, da bi premenjeni zakon utegnili v svojo korist uporabiti Italijani. Pa tudi štajarski konservativci ne bodo posebno navdušeni za tako spremembo. Skušnje so nas že poučile, da konservativci na Štajerskem nikakor niso nam posebno zvesti prijatelji, da gledajo pred vsem na svoje strankarske koristi in tudi niso popolnoma prosti nemške gospodstvaželnosti. Zaradi tega se je pa po nekaterih listih še omenjevalo, da bi se za Trutnov sklenil poseben zakon, ki bi bil veljaven le za ta slučaj. Misli li vlada kaj na to, ne vemo, ker tista misel ne prihaja od vladne, pa tudi ne od liberalne strani. Pa če tudi vlada na to še mislila ni, pa bi vendar utegnila se sprijazniti s takimi nasveti, ko bi videla, da tako ložje dobi večino. Grofu Taaffeju je na tem, da se postavnim načinom omogoči razdelitev okrajev po narodnostih na Češkem, naj se to potem izvrši kakor koli.

Da reči moramo, da bi vladi in liberalnim Nemcem rešitev te stvari takim potom najbolje ugajala. Da se

premeni zakon sploh, bi potem Slovenci in Čehi začeli zahtevati, da vlada razdeli okraje po narodnostih tudi v drugih meševitih pokrajinah. Ker poznamo grofa Taaffeja, da mu je precej ležeče na tem, da se ohrani nemštvu prvenstvo v Avstriji, bi mu pač agitacije za daljno razdelitev okrajev ne bile posebno po volji, in bode pač rad že naprej zaprl vrata tacim agitacijam. Posebno bi bili pa liberalni Nemci veseli take rešitve. Kakor hitro bi se osnovalo okrožno sodišče v Trutnovu in na novo razdelili nekateri okraji na Češkem, bi nakrat iznašli, da se brez dovoljenja deželnega zbora ali vsaj posebnega zakona to ne gre, da bi se v kaki deželi preminjala razdelitev okrajev.

Po naših mislih je dolžnost naših slovenskih poslancev pa tudi čeških, da glasujejo proti trutnovski predlogi, ko bi se predložila v taki obliki. Pa to ni zadosti, da le v državnem zboru glasujejo zoper to stvar, temveč morajo tudi v konservativnem klubu porabiti ves svoj vpliv, da se izreče proti taki obliki. Naravnost naj v klubu povedo, da ne sodelujejo več z gospodo, ako bi podpirala predlogo, ki bi bila v škodo Slovanom. Če bi se morda gospodje kaj izgovarjali, naj se jim naravnost pove, da imamo Slovani pravico zahtevati ravno tisti ozir zase, kakor Nemci.

Ko bi naši poslanci glasovali za tako predlogo, bi le odtujili od nas Čehi, kar pa mi ne moremo želeči. Delati moramo vedno na to, da se omogoči skupno delovanje avstrijskih Slovanov, ker se le na podporo Slovanov moramo zanašati. Nemci so jako nezanesljivi zavezniki, naj so že liberalni ali pa konservativni. Podpirajo nas, če nas potrebujejo. Prave naklonjenost, moremo pričakovati le od krvnih bratov.

Vladi na ljubo pa ni treba, da bi naši poslanci za kaj glasovali, kajti sedanja vlada je še premalo storila za nas. Tudi nimamo pričakovati, da bi se vlada hvaležno skazala, ko bi jo podpirali, najbrž bi se zgodilo nasprotno. Vlada je tudi sama kriva, da je prišla v sedanjo zadrego. Tirala je premalo odkritosrčno politiko. Vzbuja je težnje po narodni enakopravnosti in po češkem državnem

pravu, zadovoljiti pa ni hotela ni teh ni onih. Vedno je le gledala, kako bi bolj zmedla duhove, ali danes pa žanje sad te svoje politike.

Sedaj je nam še omeniti o tem, da mnogi mislijo, da bi trutnovska predloga utrdila stališče nemškim liberalcem. Po našem mnenju je to le deloma resnica. Če bi se sklenil specijalni zakon, ki bi ne veljal za vse dežele sploh, bi to pač utrdilo moč liberalcem, ker bi lahko rekli, da so nekaj dosegli Nemcem v korist, ne da bi bili drugje v kaj privolili, kar bi Nemcem utegnilo škodovati. Vse drugače bi pa bilo, ko bi se splošno spremenil zakon o razdelitvi okrajev. Še predno bi Slovenci ali pa Čehi poskusili si izkoristiti premeno, že bi nemški nacionalci zagnali krik, da so liberalci izdali nemške koristi. Vsaj je znano, kako dobro znajo nemški nacionalci izkoristiti si vsako stvar proti Plenerju in tovarišem. Nemški nacionalci tudi niso tako navdušeni za dunajske punktacije, kakor liberalci. Sprva so jim celo oporekali. Navdušenje za spravo se v nemško-narodnih krogih začena še le tedaj, ko se je pokazalo, da liberalni Nemci ne bodo imeli dovolj moči, da bi jo izveli. Vsa sprava je torej le sredstvo, da bi liberalce pripravili ob veljavo. Zato pa moramo biti prepričani, da bi občna prememba zakonov o razdelitvi okrajev in snovanji sodišč jim bila ravno tako ugodno orodje proti liberalcem. Zato je pa naše mnenje, da so popolnoma na napačni poti tisti, ki mislijo, da moramo že zaradi tega biti proti trutnovski predlogi, naj se že predloži v kakeršni koli obliki, da s tem omajamo tla liberalcem.

Pa še nekaj drugega moramo jemati v poštev. Nemški nacionalci so nam če mogoče sovražnejši nego liberalci. Liberalci le s pretvezo državnih ozirov zahtevajo neko prvenstvo za nemštvo, vseh pravic pa Slovanom ne odrekajo. Njih delo je celo sedanja ustava zagotavljajoča nam narodno enakopravnost. Nemški nacionalci so pa zadnji čas izdali celo parolo, da je dolžnost ponemčiti nenemške narodnosti. Resno se toraj moramo vprašati, ali imamo Slovani kak interes, da bi delali za nemške nacionalce. Gotovo ne. Tega upanja pa ni, da bi mandate, ki jih imajo sedaj liberalci, dobili Slovani, ali vsaj kaka nam prijaznejša stranka. Zato pa mislimo, da se moramo v tej zadevi ravnati jedino le po tem, kaj da nam oziroma tudi drugim avstrijskim Slovanom koristi. Iz tega, kar smo povedali, mislimo, da je dovolj jasno, kako je našim državnoborskim zastopnikom postopati v tem važnem vprašanji, da koristijo Slovencem ali avstrijskim Slovanom sploh, ali da vsaj ne škodujejo. Mogoče je pa tudi, da se njih glas ne bode poslušal, da zmagajo nasprotne moči, ali tedaj bodo pa imeli vsaj zavest, da so storili svojo dolžnost.

Politični pregled.

Baron Bauer. — Na Dunaji umrl je minolo soboto c. in kr. vojni minister baron Bauer. Pokojnik je bil rojen v Levovu leta 1825. Študiral je v inženerski akademiji, sprva služil v inženerskem voji, pozneje pri pešcih. Odlikoval se je

v vojskah 1859. in 1866. leta. Potem, ko je opravljal razne visoke vojaške službe, je bil pred petimi leti imenovan vojnim ministrom. Truplo njegovo so prepeljali v Levov po železnici. Na Dunaji je bil velikanski mrtvaški spreved na kolodvor, katerega so se udeležili cesar, nadvojvode in ministri ter vsa vojaščina dunajska. Tako velicega mrtvaškega spreveda že ni bilo dolgo na Dunaji.

Rumunski shod. — Oggerski in sedmograški Rumuni imeli so shod v Sibiriji na Sedmograškem. Sklenili so vzajemnost z drugimi nemadgarskimi narodnostmi proti madgarskem nasilstvu. Shod se je izrekel, da se popolnoma vjema s spomenico, katero je lani hotela izročiti vladarju deputacija, ki pa ni bila vsprejeta pri dvoru, ker je oggerska vlada delala ovire. Došli so shodu brzoglavni pozdravi iz raznih rumunskih in slovanskih okrajev, da celo s Hrvaškega je došel pozdrav rumunskim boriteljem za narodne pravice. Vlada bi bila ta shod najrajše razpustila, pa ni dobila povoda. Vladni organi so poizvedovali, ko bi bil na shod prišel kak neoggerski državljani, da bi to porabili za razpust, ali niso mogli nobenega iztakniti.

Nemška narodna stranka bode v jeseni imela shod, na katerem se sporazumi o programu. Njeni vodje so ta program že skovali in ga te dni priobčili po listih. V tem programu se naglaša, da je nemštvo glavni smoter te stranke. Da bi pa Nemci mogli gospodovati v Avstriji, se priporoča, da se Dalmacija, Galicija in Bukovina izločijo iz dežel, zastopanih v državnem zboru. Nemško-narodna stranka se popolnoma vjema z novo šolo in želi popolno tiskovno in društveno svobodo. Nadalje je nemško-narodna stranka za razširjenje volilnega reda in se hoče boriti tudi proti židovskemu vplivu v javnem življenji. V narodno-gospodarskih ozirih pa ima ta program marsikako dobro zrno. Stranka osnuje na Dunaji svoj dnevnik, ki ne bode v židovskih rokah in bode zagovarjal njena načela. Sedanji dunajski listi se ji zde vendar vsi še premalo nemški.

Moravsko namestništvo. — Namestnik moravski vitez Löbl pojde kmalu v pokoj in njegov naslednik bode baje grof Črnin. Vitez Löbl je bil rojen Poljak in se je zatorej bil hitro priučil češčini. Čehom ni bil ravno nasproten. V šolskem oziru je zanje celo nekaj storil, v političnem pa ni mogel dosti storiti, zlasti ni mogel popraviti, kar je pokvaril grof Schönborn. Poslednji je namreč napravil kompromis mej srednjo in nemško liberalno stranko in s tem zagotovil Nemcem večino v deželnem zboru. O grofu Črninu ni dosti znanega. Sedaj je češki deželni in državni poslanec in se je vedno bolj držal Staročehov. Od kar nimajo Staročehi na Dunaji svojega kluba je v Hohenwartovem klubu. Zanj je baje posebno pravosodni minister, ker sta si v sorodu. Kake posebne vloge pa grof Črnin dosedaj v političnem življenji ni igral.

Srbija. — Skupščina je končala razpravo o predlogu, da je bivšo liberalno ministerstvo obtožiti, vsprejela predlog z veliko večino glasov, ter volila v to svrhu preiskovalni odsek 12 članov. Cela razprava je pokazala, da je zatožba samo plod strankarskega sovraštva, kakoršno je najti malo kje drugej, kakor je mej srbskimi liberalci in radikali. Preiskovalni odsek ima delo dovršiti do 2. avgusta, kateri dan se skupščina zopet prične in mu je poročati o izidu preiskave. Da bo odsek rešil svojo nalogo neugodno za liberalce, to je že zdaj gotovo. Nekateri radikali zahtevajo, da se tožita tudi bivša regenta Ristič in Belimarkovič. Večina se temu odločno upira. Stvar pride pred skupščino po 2. avgustu. — Preiskovalni odsek je sklenil, da je zatožene ministre policijsko nadzorovati, dokler ni pravda dognana.

Poljaki na Nemškem. — Kakor se poroča, naročila je pruska vlada šolskim nadzornikom v poljskih krajih, naj se izrečejo, kako bi bilo poljščino zopet uvesti kot učni predmet v ljudske šole. Ta korak storila je vlada zaradi tega, ker so